

2023-11-23
Fi2023/02994**Finansdepartementet**Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag att göra en översyn av nämndmyndigheter

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att analysera uppgifterna för och organiseringen av de myndigheter under regeringen som leds av en nämnd.

I uppdraget ingår att

- översiktligt kartlägga vad nämndmyndigheterna har för uppgifter och hur de är organiserade, vilka nämndmyndigheter som har värdmyndigheter eller på annat sätt har administrativt stöd från andra myndigheter och vilka dessa värdmyndigheter/andra myndigheter är,
- beskriva hur nämndmyndigheternas uppgifter och organisation regleras; i detta ingår bl.a. att sammanställa vilka nämndmyndigheter som styrs av en förordning med instruktion, har regleringsbrev och upprättar en årsredovisning samt hur övriga nämndmyndigheter löpande styrs och följs upp,
- översiktligt kartlägga omfattningen av respektive nämndmyndighets verksamhet i form av bl.a. budget, antal anställda och årsarbetskrafter,
- analysera om skälen för att bedriva verksamheten i form av en nämndmyndighet fortfarande föreligger,
- utifrån analysen, och vid behov, föreslå vilka nämndmyndigheter eller delar av nämndmyndigheters verksamhet som regeringen bör överväga att avveckla, samt till vilken eller vilka myndigheter eller andra aktörer som eventuellt kvarvarande uppgifter bör överföras,
- utifrån analysen, och vid behov, föreslå vilka nämndmyndigheter eller delar av nämndmyndigheters verksamhet som regeringen bör överväga att inordna i andra myndigheter,

- bedöma om den verksamhet som även fortsättningsvis bör hanteras i egna myndigheter har lämplig ledningsform och i förekommande fall lämplig värmyndighet,
- lämna förslag på hur regeringens styrning och uppföljning av nämndmyndigheter kan utvecklas, samt
- redogöra för de budgetära, verksamhetsmässiga och personella konsekvenserna av förslagen.

Närmare om uppdraget

Vid bedömningen av vilka uppgifter som regeringen bör överväga att inordna i andra myndigheter ska vid behov möjligheten att organisera verksamheten i särskilda beslutande organ inom en myndighet belysas. Statskontoret får också lämna förslag på andra organisationsförändringar, t.ex. sammanslagningar av flera nämndmyndigheter, i syfte att dra nytta av skalfördelar eller på annat sätt öka statsförvaltningens effektivitet och motverka fragmentisering. Myndigheten bör i detta sammanhang särskilt fokusera på de nämndmyndigheter som hanterar få ärenden, saknar egen personal eller inte tidigare har varit föremål för översyn. Statskontoret ska också analysera och bedöma om Regeringskansliet bör vara värmyndighet åt nämndmyndigheter.

Statskontoret ska beakta andra initiativ beslutade av regeringen eller Regeringskansliet som berör de myndigheter som omfattas av översynen eller som rör närliggande frågor, t.ex. utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering (dir. 2023:132) och arbetet med anledning av förslagen i betänkandet Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende (SOU 2023:12).

Valmyndigheten, Fondtorgsnämnden, Harpsundsnämnden och Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten omfattas inte av uppdraget.

Statskontoret ska löpande informera Regeringskansliet (Finansdepartementet) om uppdragets genomförande. Statskontoret ska under uppdragets genomförande ha kontakt med de berörda nämndmyndigheterna, Arbetsgivarverket och andra relevanta myndigheter.

Statskontoret ska senast den 13 juni 2024 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Finansdepartementet).

Bakgrund

Statsförvaltningen ska vara organiserad på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt. Regeringen bedömer att antalet myndigheter bör minska, att statsförvaltningen behöver bli mindre fragmenterad och att myndigheterna bör fokusera mer på sina kärnuppgifter. Regeringen har därför aviserat att flera steg kommer att tas för att effektivisera statsförvaltningen genom ytterligare omprövning av det offentliga åtagandet och analys av myndigheternas organisering (prop. 2022/23:1 utg.omr. 2 avsnitt 4.5.1 och prop. 2023/24:1 utg.omr. 2 avsnitt 4.5.1).

Med nämndmyndigheter avses de myndigheter under regeringen som leds av en nämnd (myndighetsförordningen 2007:515). Av 2010 års förvaltningspolitiska proposition framgår att nämndmyndighetsformen kan förekomma för myndigheter med väl avgränsade frågor och att uppgifterna ofta är reglerade i lag (prop. 2009/10:175 s. 110). Vissa nämnder har en domstolsliknande karaktär. Det är vanligt att en värdmyndighet sköter administrationen och anställer personal, medan nämnden ansvarar för verksamheten. Om regeringen har bestämt att myndigheten ska ha ett eget kansli leds det i regel av en chef som ska följa de direktiv och riktlinjer som nämnden beslutar. Nämnden ansvarar inför regeringen för nämndens verksamhet oavsett om nämnden är knuten till en värdmyndighet eller om den har en chef för ett eget kansli. Av den förvaltningspolitiska propositionen framgår också att ledningsformen nämndmyndighet ska användas sparsamt och att en förutsättning bör vara att ett kollektivt beslutsfattande är nödvändigt för den aktuella verksamheten.

Den 1 januari 2023 fanns det 47 nämndmyndigheter (Statsförvaltningen i korthet, Statskontoret 2023). Av dessa hade drygt hälften färre än en årsarbetskraft (Fakta om statsförvaltningen 2023, Öppna data, Statskontoret).

En stor del av nämndmyndigheterna har uppgifter som är reglerade i lag. Vissa nämndmyndigheter styrs av en förordning med instruktion, har regleringsbrev och lämnar egna årsredovisningar och budgetunderlag, men inte alla. Regeringskansliet genomför vidare sällan löpande s.k. myndighetsdialoger med nämndmyndigheternas ledning. Det finns en risk

för att nämndmyndigheter som står utanför den årliga processen för styrning och uppföljning inte blir föremål för en systematisk analys på samma sätt som andra myndigheter, vilket bl.a. kan medföra att verksamheten sällan omprövas.

Att nämndmyndigheterna vanligtvis är små innebär att de blir sårbara och riskerar att leda till relativt sett höga administrativa kostnader (se även Kostnader för små myndigheter, Statskontoret 2017:112). Utmaningar med ledningsformen lyfts även fram i andra rapporter från Statskontoret (Statskontoret 2012:36 och 2017:20), där det bl.a. framgår att otydliga ansvarsförhållanden kan ha en negativ inverkan på arbetsmiljön, verksamhetsutvecklingen och ansvarsutkrävandet vid myndigheterna.

För flera av nämndmyndigheterna har varken deras uppgifter eller organisation omprövats sedan myndigheterna inrättades. Det har heller inte tidigare gjorts någon systematisk och samlad genomgång av om det är motiverat att nämndmyndigheterna bedriver verksamheten på det sätt som görs i dag. För att säkerställa en sammanhållen, effektiv och mindre fragmenterad statlig förvaltning finns det mot denna bakgrund behov av en samlad översyn av nämndmyndigheterna.

På regeringens vägnar

Erik Slottnér

Ulrika Johansson Jordan

Kopia till

Alkoholsortimentsnämnden
Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård
Arvfondsdelegationen
Bokföringsnämnden
Centrala djurförsöksetiska nämnden
Delegationen för folkrättsliggranskning av vapenprojekt
Domarnämnden
Fideikommissnämnden
Forskarskattenämnden
Gentekniknämnden
Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar
Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd
Högskolans avskiljandenämnd
Klimatpolitiska rådet
Krigsförsäkringsnämnden
Lokala säkerhetsnämnden vid kärntekniska anläggningen Forsmark
Lokala säkerhetsnämnden vid kärntekniska anläggningen Oskarshamn
(Simpevarp)
Lokala säkerhetsnämnden vid kärntekniska anläggningen Ringhals
Notarienämnden
Nämnden för hemslöjdsfrågor
Nämnden för prövning av oredlighet i forskning
Nämnden för styrelserepresentationsfrågor
Nämnden mot diskriminering
Oljekrisnämnden
Patentombudsnämnden
Riksvärderingsnämnden
Rättshjälpsnämnden
Sameskolstyrelsen
Skatterättsnämnden
Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor
Skolväsendets överklagandenämnd
Statens ansvarsnämnd
Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar
Statens skaderegleringsnämnd
Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd
Statens överklagandenämnd
Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden
Utrikesförvaltningens antagningsnämnd
Överklagandenämnden för etikprövning
Överklagandenämnden för högskolan
Överklagandenämnden för nämndemannauppdrag